

Műfordítás

TERENTIUS: A testvérek. Ferenczi Attila bevezetésével és jegyzeteivel. *Ókor* 2023/3–4. 108–123.

AGÓCS P.: A költészetről szóló költészet Pindarosnál. *Ókor* 2023/3–4. 3–14.

PLAUTUS: A doboz. Epidicus. Pseudolus. Truculentus. In: Plautus: Hét komédia. Budapest, Corvina 2023. (Az Epidicus és a Truculentus előzőleg az *Ókor* folyóiratban (2022/1 82–96. és 2022/2 69–85.) is megjelent.)

BAGGOT, M.: Szingliként a nyárba, avagy a korfui kaland. Budapest, Tericum 2019.

APOLLÓNIOSZ RHODIOSZ: Argonautika. Budapest, Corvina 2018.

(Néhány részlet folyóiratokban [*Holmi* 2010/4, *Antik Tanulmányok* 2016/1, *Ókor* 2016/2, *Kalligram* 2017/1, *Studia Litteraria* 2017/1–4], illetve

tanulmánykötetekben [*Az Olympos mellett*, 2013; *Tengeristennő az Olymposon*, 2015] előzőleg is megjelent.)

A Lindoszi Anagraphé versrészletei. In: NAGY Á. M. – BÉLYÁCS K. – KATÓ P. – BALOGH E. E. – CSIBI-FEKETE Á. – CZIEGLER S. – HERMANN D. – TAKÁCS B. – TURY I. – VARGA F.: A Lindoszi Anagraphé. Fordítás, kommentárok - III. *Ókor* 2017/3 95.

SZAPPHÓ: Fr. 17. Voigt; ALKAIOSZ: Fr. 129., 130b Voigt. In: Jimenez San Cristóbal, A. I.: A „lesbosi triász”: Zeus, Héra és Dionysos. *Ókor* 2016/1. 24–27.

KHOIRILOSZ: Fr. 1. In: Taplin, O.: A múzsák forrása: Homéros és a homérosi kor költészete. *Ókor* 2015/4. 30.

AISZKHÜLOSZ: Heten Thébai ellen. *Színház*. <https://szinhaz.net/dramak/> (letöltve 2024.02.28.)

YEATS, W. B.: Az ellopott gyermek, A körforgás, A képek, Magasztos beszéd. In: Yeats. Ed. H. Schwall. Leuven, EFACIS 2015. 30, 65, 102, 103.

YEATS, W. B.: Az ellopott gyermek, Magasztos beszéd, A körforgás, A képek, Dal a színészkirálynőből, Az elme-léggömb. *Napút* 12(2015)/2 60–61., 65, 71, 85, 99, 121.

OVIDIUS: Amores 7, 27–36. In: Az Olympos mellett. Mágikus hagyományok az ókori Mediterraneumban. Szerk. Nagy Á. M. Budapest, Gondolat 2013. 1. 411.

THEOKRITOSZ: 2. idill. In: Az Olympos mellett. Mágikus hagyományok az ókori Mediterraneumban. Szerk. Nagy Á. M. Budapest, Gondolat 2013. 1. 414–416.

VERGILIUS: 8. ecloga. In: Az Olympos mellett. Mágikus hagyományok az ókori Mediterraneumban. Szerk. Nagy Á. M. Budapest, Gondolat 2013. 1. 417–419.

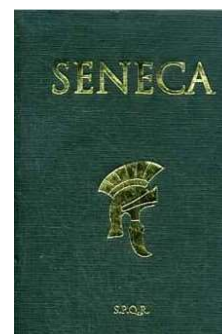
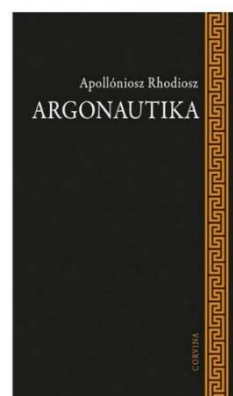
LUCANUS: Bellum civile. VI. 413–588. In: Az Olympos mellett. Mágikus hagyományok az ókori Mediterraneumban. Szerk. Nagy Á. M. Budapest, Gondolat 2013. 1. 423–428.

Tizenegyedik könyv. In: MARCUS FABIVS QUINTILIANUS: Szónoklattan. Pozsony, Kalligram 2008. 707–769.

Föníciai nők. In: SENECA drámái. Budapest, Szenszár 2006. 103–124.

Védőbeszéd szándékos testi sértés ügyében. In: LYSIAS beszédei. Budapest, Osiris 2003. 123–127.

3.6., 4.1., 4.5. In: PUBLIUS OVIDIUS NASO: Keservek (Tristia). Budapest, Magyar Könyvklub 2002. 63–64, 81–84, 92–93.

M. VALERIUS MARTIALIS válogatott epigrammái. Kirké Kétnyelvű Klasszikusok 3. Budapest, Kirké 2001.

6.51., 5.47., 7.94., 9.63., 11.19., 1.19., 3.32., 11.20., 8.51., 10.69., 9.66., 10.16[15], 11.64., 2.89., 3.28., 10.86., 12.30. In: MARTIALIS: Válogatott epigrammák. Electa epigrammata. Budapest, Magyar Könyvklub 2001. 85, 87, 91, 95, 99, 101, 105, 107, 111, 113, 113, 115, 135, 143.

Valószínű, amit Achilleus fegyvereinek odaítéléséről mesélnek, Mit mondhatott Médeia gyermekei legyilkolása előtt?, Mit mondhatott Médeia, amikor Iasón más nőt vett el? In: Antik szónoki gyakorlatok. Szerk. BOLONYAI G., Budapest, Typotex 2001. 159–161, 225–227, 237.

Megjelenés előtt áll Terentius további három drámájának és Plutarkhosz három prózai művének fordítása a Corvina, továbbá egy ismeretterjesztő kötet a HVG Kiadó gondozásában.

Filmfelirat

Gyilkos sorok *(több epizód)*

Rockford nyomoz *(több epizód)*

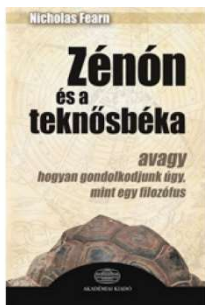
Szerkesztés

RASKÓ I.: Genetika és egészség. Budapest, Akadémiai K., 2014.

BÉLYÁ CZ I. : A befektetések és a tőkepiac. Budapest, Akadémiai K., 2012.

ZALAI E.: Matematikai közgazdaságtan I. Budapest, Akadémiai K., 2011.

EMSLEY, J.: Gyilkos molekulák. Budapest, Akadémiai K., 2011.

FEARN, N.: Zénón és a teknősbéka, avagy hogyan gondolkodjunk úgy, mint egy filozófus. Budapest, Akadémiai K., 2011.

A felügyelt (mozgás)tér. Tanulmányok a szovjet típusú rendszer hazai történetéből. Szerk. RAINER M. J. Budapest, Akadémiai K., 2011.

YUTANG, L.: Peónia. Budapest, Tericum K., 2010.

PECK, M. S.: Hazug emberek. A gonoszság lélektana. Budapest, Akadémiai K., 2009.

ARISZTOTELÉSZ: Az égboltról. Budapest, Akadémiai K., 2009.

BANERJI, CH.: Végig tettem Indiát. Budapest, Tericum K., 2009.

SIMON L. Z.: Árkádia kettős tükörben. T. Calpurnius Siculus eklogái. Budapest, Akadémiai K. 2009.

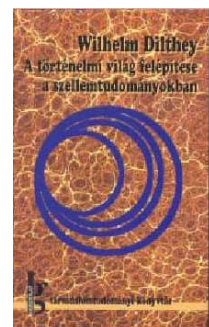
DÉR CS.: Grammatikalizáció. Budapest, Akadémiai K. 2009.

Miért jó egy alternatív iskola? Az Alternatív Közgazdasági Gimnázium pedagógiai hatásrendszerének empirikus vizsgálata. Szerk. FALUS IVÁN. Budapest, Gondolat K. 2006.

JANKY B.: Szolidaritás és jóléti preferenciák. Budapest, Akadémiai K. 2005.

Közoktatás – pedagógusképzés – neveléstudomány. V. Országos Neveléstudományi konferencia. Budapest, 2005. október 6–8. Székesfehérvár, Magyar Tudományos Akadémia, Pedagógiai Bizottság 2005.

DILTHEY, W.: A történelmi világ felépítése a szellemtudományokban. Budapest, Gondolat K. 2004.

Ösztöndíjak, díjak

Kerényi Grácia-díj	2019
Babits Mihály műfordítói ösztöndíj	2015
tanulmányi ösztöndíj, Panepistimio Aristoteleio Thessalonikis	2015
I. helyezés, műfordítói pályázat, ELTE Latin és Görög Tanszék	2002
I. helyezés, műfordítói pályázat, Kráter Műhely Egyesület, PoLíSz folyóirat	2002
II. helyezés, műfordítói pályázat, ELTE Latin és Görög Tanszék	1998
Kármán Tódor-jutalomdíj	1995
IV. helyezés, Országos Középiskolai Tanulmányi Verseny latin nyelvből	1995, 1994
III. helyezés, latin tanulmányi verseny, Ókortudományi Társaság	1993

Plautus magyarul

Plautus vígjátékainak első magyar fordítását Csiky Gergely készítette el 1885-ben. Kis híján száz évvel később, 1977-ben, Devecseri Gábor halála után jelent meg az a tizenöt komédiát tartalmazó két kötet, amelyben a szerkesztők a költő olyan fordításait is közölték, amelyeket ő maga még nem tartott kiadásra késznek. A Devecseri-fordítások között nem szereplő darabok (*A doboz, a Kullancs, Epidicus, Truculentus, Pseudolus, Az utazóláda*) 2023-ban jelentek meg a Corvina kiadónál: a kötetben négy vígjátékot fordítottam.

Ezt a munkát folytatnám öt másik vígjáték (*Poenulus, Amphitruo, Menaechmi, Captivi, Stichus*) lefordításával. Az európai színházművészet szerves részét képező darabok legutóbbi magyar fordítása óta eltelt csaknem fél évszázad szükségessé teszi a mai nyelvű, olvasható és előadható drámaszövegek elkészítését.

Részlet a tervezett fordításból: a *Poenulus* prológusa

Arisztarkhosz tragédiájából veszem,
az *Akhillész*ből itt nektek az első mondatot:
„Maradjatok most csendben és figyeljetek,
mert ezt a parancsot adta a legfőbb...” rendező!
Üljön csak szép nyugodtan mindenki a helyén,
ha éhesen jött el, ha éppen jóllakott.
Ti, akik már ettetek, bölcsen cselekedtetek.
Ti, akik nem, a mi sztorinkkal kell jóllaknotok.
Ha valakit vár a kész ebéd, botor dolog
korgó gyomorral a kedvünkért ideülnie.
(*Bekiabál a színpad mögé.*) Hé, konferanszié! (*Konferanszié előlép.*) Keltsd fel a figyelmüket!
Régóta érdekel, hogy mennyire vagy profi.
Tessék, ereszd ki azt a híres hangodat!
Ha nem üvöltesz, éhen döglesz szép csendesen.
Na, jól van, ülj le, megduplázom a béredet. (*Konferanszié el.*)
Jól tennétek, ha szót fogadnátok nekem.
Kivénhedt kurva nem kaphat nálunk helyet
a színpadon, rendőr itt nem rendezkedik.
Ne kóvályogjon itt előttünk jegyzedő,
ne kísérvén helyre, mikor színész van a színpadon!
Aki későn kelt, annak csak állóhely jutott,
viselje el, vagy máskor keljen fel korán.
Rabszolga ne foglalja el a szabad ember helyét,
hacsak nem váltja ki magát. Ha viszont nincs miből,
menjen haza, és vállalja a dupla sorscsapást:
itt arrébb lökdösik, otthon meg jól megverik,
ha a főnök arra ér haza, hogy nincs semmi kész.
A szoptató anyák a kisbabáikat
lássák el otthon, nem kéne idehozniuk,
ki ne száradjanak, a kicsik éhen ne haljanak,

vagy mint a kecskegidák, itt óbégassanak!
A hölgyek most csak csendesen nevéssenek,
és fogják suttogóra zengő hangjukat,
és otthon tartsanak csak pletykadélután,
hogy az urakat ne zavarják itt is, otthon is!
Ami meg a színház fenntartóit illeti,
a művészek között ne legyen protekció,
és háttérbe se szorítson senkit a törtetés,
másodrendűek ne előzzék meg a jobbakat!
És majdnem elfelejtettem, még egy dolog!
Mindenesek! Előadás alatt szaladjatok
ki a büfébe, ameddig még van rá alkalom,
amíg ki nem húlnak a piték! Na, fussatok!
Hát ezek a rendezői utasításaim,
a saját szerepét mindenki jól jegyezze meg!
A tartalomra most akkor rátérhetek
megint, hogy tudjátok ti is azt, amit én tudok.
A témakört, korlátait, határait
megszabom, a mérvadó mindenben én vagyok.
Ha nem probléma, elmondom komédiánk
címét. De ha igen, én elmondom akkor is,
mivelhogy az illetékesek megengedik.
Ez itt *A karthágói fiú* című darab,
latinra a pizzaevő Plautus pofozta át.
A cím már megvan. Nem maradok az adószótok
a többi részlettel sem. Most jön a tartalom,
vizsgálat tárgyát képezheti a színpadon.
Ti vagytok a tanúk. Kérlek, hogy figyeljetelek!
Van a messzi Karthágóban két unokafivér,
jómódú és nemes családnak a sarjai.
Az egyik él, a másik elhalálozott.
Az öregnek, aki meghalt, annak volt egy fia,
egyetlen gyerek. Elvették tőle az otthonát,
Karthagóból rabolták el hétévesen.
Hat év elteltével meghalt az apja is:
mikor megtudta, hogy egyetlen fia elveszett,
depressziós lett, aztán meg súlyos beteg.
Az unokatestvérére hagyta mindenét,
ő meg az élők sorából csórón távozott.
A gyerekrabló pedig Kalüdónba ment vele,
és egy dúsgazdag vénembernek adta el,
egy nagy nőgyűlölőnek, aki gyereket akart.
Nem tudta, hogy egy barátja gyermekét vette meg,
örökbe fogadta a kisfiút törvényesen,
ráhagyta mindenét, mikor elhalálozott.
(*Agorastocles házára mutat.*) Ez a fiatal fiú ebben a házban lakik.
Karthagóba megint visszatérek egy kicsit:
ha bármi elintéznivalója van ott bárkinek,

de nem ad rá pénzt, akkor rám bízni felesleges.
Ha viszont ad, akkor végképp tők felesleges.
Az unokatestvérnek, aki életben maradt,
a karthágóinak, kettő kislánya volt,
ötéves az egyik, és négyéves a kishúga,
Magarából tűntek el, és a dajka is velük.
A kislányok Anaktóronba kerültek el,
az elrablójuk eladta ott mindhármukat
egy embernek – már hogyha ember egy strici –,
akinél nagyobb szemetet nem hord hátán a föld.
Ti is könnyen kikövetkeztethetitek, milyen:
Lycusnak hívják, ami görögül farkast jelent.
Elhagyta korábbi anaktóroni lakhelyét,
és nem sokkal ezelőtt Kalüdónba költözött,
üzleti érdekből. (*Lycus házára mutat.*) Most ebben a házban lakik.
Az egyik lányba fullra beleesett a srác,
nem tudja, hogy rokonok, és nem is ismeri,
a kisebbik lányt meg meg akarja venni egy
katona, mert ő meg abba zúgott jól bele.
A pun papa, miután két lánya elveszett,
égen-földön, mittudoménhol keresteti.
Ha egy városba ér, azonmód elrohan
kurváért, felkutatja a bordélyházakat.
Kifizet egy éjszakát és kérdezősködik,
hová valósi, elrabolták, vagy fogoly,
kik a szülei, és milyen családból származik.
Ilyen szofisztikáltan keresi a lányait.
A világ összes nyelvén beszél, de leplezi,
tipikus pun – többet már nem is kell mondani.
A hajója tegnap este érkezett ide.
El is felejtettem, van itt még egy dolog:
aki törvényesen örökbefogadta ezt a fiút,
az a pun nagybácsinak régről barátja volt.
Ő ma idejön és megtalálja a lányait
és az unokaöccsét is itt, én úgy tudom.
Megyek és átöltözöm. Ti csak figyeljetek!
A többit megvilágítják a többiek.
Viszlát! Drukkoljatok! Az jót tesz majd nektek is.

Vélemények

„Ezek és az ezekhez hasonló fordítói megoldások mindenképpen elérik azt, hogy a terentiusi nyelvet kiemelik a múlt irodalomtörténeti értékeléseiben kanonizált finom elitizmus erősen korlátozó kategóriájából.”

Ferenczi Attila, Ókor 2023/3–4.

„Apollónios Rhodios Argonautikája az Ilias és az Odysseia után a legfontosabb eposz a görög irodalomban. Tordai Éva fordítása mindkét nyelv, azaz a görög és a magyar nyelv kihívásának magas színvonalon megfelel. A magyar szöveg előismeretek nélkül is azonnal érthető, kifejezetten olvastatja magát. Az érthetőségre való törekvés, a távoli történetek közelre hozásának szándéka teljes összhangban van az eredeti mű intencióival is, de különösen indokolt a magyar fordítás esetében. A fordítás másik nagy nehézségét az jelentette, hogy az Argonautika szorosan „tapad” a homérosi eposzokhoz, minden ízében. Apollónioszt nem lehet „naivan” fordítani, mintha csak az előtte álló szöveggel kellene megbirkóznia a fordítónak. Tordai Éva a legtermészetesebb és leglogikusabb módon oldotta meg a feladatot: az ő fordítói nyelve a magyar Homéroséhoz, Devecseri Gábor szövegéhez igazodik, ennek nyomdokain halad, és vele folytat párbeszédet.”

Bolonyai Gábor, Antik Tanulmányok 63 (2), 2019

„Apollóniosz Rhodiosz új fordítása egy majdnem másfél évszázados salabaktert vált le. A versforma, a hexameter megtartása az interpretáció pontosságával párosulva maradandó értéket jelent.”

Kőrösi Imre, MaNcs 31 (17), 2019.04.25.